

УДК 007 : 304 : 070

Хубулова Д.І.¹, Волинець Г.М.²

¹ студ. гр. СНЗ-311м НУ «Запорізька політехніка»

² канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

РЕАЛІТІ-ШОУ «СУПЕРБАБУСЯ»: ЖАНРОВО-ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Телебачення відображає соціокультурні процеси в суспільстві, а також формує цінності людини. Володіючи колосальною силою впливу, телебачення здатне порушувати колись табуйовані або погано розкриті теми і виконувати просвітницьку функцію для суспільства в цілому. У той же час нерідко серед популярного аудіовізуального контенту можна натрапити на передачі, які зміцнюють у свідомості людини негативні стереотипи.

Проблема медійного впливу – одна з найбільш актуальних на сьогоднішній день. Безумовно, питання про можливості й силу впливу ЗМІ залишається відкритим, самі можливості впливу різні, і особливості сприйняття індивідуальні. Як би там не було, але той факт, що медіа здатні впливати на психіку людини – беззаперечний. На нашу думку, сьогодні медіа – це генератор ідей, наративів і стереотипів, що проникають в нашу свідомість. У сучасному суспільстві медіа виконують не тільки розважальну і пізнавальну функцію, а й сприяють формуванню уявлення про світ, впливають на культурні та соціальні цінності людини, її установки і моделі поведінки. Особливо гостро ця проблема стоїть у контексті реалізації гендерних стереотипів, адже українське суспільство має низький рівень гендерної обізнаності, отже, те, що демонструє телебачення, має чудове підґрунтя для навіювання. Особлива помітна ця тенденція у форматних адаптованих шоу, що сьогодні є невід'ємною частиною контенту телеканалу «СТБ».

Загальновідомо, що гендерний стереотип – це один із видів соціальних стереотипів. Він заснований на уявленнях про маскулінне і фемінне та їх ієрархії, які прийняті в суспільстві. Часто гендерні стереотипи вирізняються сексизмом щодо жінок. Ці готові шаблони думок, оцінок і як наслідок поведінки інколи так глибоко вкорінюються в позасвідомі структури людської психіки, що з ними важко боротися раціональними аргументами. Стереотипи жіночості й мужності не просто формують людей – вони часто приписують людям, залежно від статі, певні психологічні властивості, норми поведінки, рід занять, професії тощо.

Гендер перебуває під постійним впливом як культурних норм, які визначають, що повинні робити чоловіки, а що – жінки, так і соціальної інформації, що навіює людям, наскільки велика різниця між чоловіками й жінками.

Адаптовані шоу, зокрема й шоу «Супербабуся» та «Супермама» можна звинуватити в тому, що вони нав'язують регресивні стереотипи розподілу ролей в суспільстві і сім'ї, коли жінки, які повинні нести подвійне навантаження – на роботі і вдома, виснажуються та деградують фізично, морально, вигорають на психо-емоційному рівні.

Влітку 2021 року на телеканалі СТБ відбулась прем'єра програми «Супербабуся». Проєкт зберіг формат попереднього шоу «Супермама»: чотири бабусі змагаються за звання «найкращої» у трьох категоріях – хазяйновитість, самореалізація і виховання дітей. Жінки приходять у гості до однієї з учасниць і оцінюють виховання онуків. Учасниці шоу будуть знайомитися з онуками своїх конкуренток, аналізувати їх стиль виховання, оцінювати загальний клімат в родині, самореалізацію бабусі та інші моменти. Дмитро Карпачов коментуватиме вчинки бабусь, буде надавати практичні поради з виховання дітей, а також віддасть свої бали одній із них. Та, яка в кінці тижня набирає найбільшу кількість балів, отримує звання «Супербабуся».

Суспільство активно диктує, якою повинна бути «хороша» бабуся. Так було й у давні часи, і сьогодні. Змінилися лише вимоги до жінки, а не саме ставлення. Основним стереотипом, який лежить в основі цього шоу, є те, що самим вихованням займається лише жінка: абсолютно нівелюється роль батька та дідуся. Позитивний ефект від шоу – це роз'яснення психологом помилок у вихованні дітей: або надмірні пестощі, або надмірна строгість щодо онуків; руйнування бабусями авторитету мами/ тата; гіпертрофована опіка або байдужість; намагання «відкупитися» дорогими речами – замість уваги, розмови й реального виховання. Кожен телеглядач аналізує висвітлені проблеми та сам для себе вирішує, як він повинен себе поводити в подібній ситуації. Цей проєкт допомагає кожній людині усвідомити помилки у спілкуванні зі своєю дитиною та її вихованні.

Отже, проєкт «Супербабуся» – це психологічне сімейне реаліті-шоу, в якому розкрито базові стереотипи нашого суспільства щодо ролі бабусі у вихованні онуків. Втім, продюсери намагаються вийти за рамки загальноприйнятих установок і продемонструвати суспільству інші, менш популярні поведінкові наративи: бабуся – це не безкоштовна цілодобова няня; у бабусі можуть бути власні інтереси, хобі, бізнес тощо.